

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ Β.

A. Μη λογοτεχνικό πολυτροπικό κείμενο: Άνθρωπος και Περιβάλλον: Σχέση αλληλο-συμπλήρωσης και αλληλεξάρτησης



Αναντίρρητα, κατά το παρελθόν ο άνθρωπος και το περιβάλλον βρίσκονταν σε αγαστή συνεργασία και σχέση. Δυστυχώς, όμως, τη σχέση αυτή ο άνθρωπος δε τη σεβάστηκε, τη μόλυνε και τη ρύπανε. Ας μην κολακευόμαστε επομένως για τις ανθρώπινες νίκες πάνω στη φύση: για κάθε μια τέτοια νίκη η φύση παίρνει την εκδίκησή της πάνω μας. Κάθε νίκη, είναι αλήθεια, φέρνει σε πρώτη φάση τα αποτελέσματα που προσδοκούμε, αλλά σε δεύτερη και τρίτη φάση τα αποτελέσματα είναι διαφορετικά και απρόσμενα και πάρα πολύ συχνά αναιρούν τα πρώτα. Διευκρινίζουμε ότι η παραπάνω άποψη δεν ισχύει φυσικά για τα πρώτα στάδια της ζωής του ανθρώπου πάνω στον πλανήτη μας, γιατί την εποχή εκείνη η εξάρτησή του από το περιβάλλον ήταν άμεση. Όσο περνούσαν όμως οι αιώνες, οι όροι αντιστρέφονταν και ο άνθρωπος από άμεσο εξαρτώμενο της φύσης γινόταν ο κύριος εξουσιαστής της.

Στο σημείο αυτό μπορούμε με έμφαση να τονίσουμε ότι η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική εξέλιξη του ανθρώπου υπήρξε

τεράστια. Το ορεινό ή το πεδινό του εδάφους, η σύσταση του εδάφους και του υπεδάφους, η ύπαρξη άφθονων νερών ή η έλλειψή τους, η γειτνίαση με τη θάλασσα, η γεωγραφική θέση και οι κλιματολογικές συνθήκες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό, όχι μόνο τη φύση και την ποσότητα της παραγωγής αλλά και τη γρήγορη ή αργή κοινωνική εξέλιξη. Η ωφελιμότητα και η προσφορά του περιβάλλοντος προς τον άνθρωπο εξαρτάται και από έναν άλλο βασικό παράγοντα, από τη στάση δηλαδή και την τοποθέτηση του ίδιου του ανθρώπου απέναντι σε αυτό. Όσο μεγαλύτερη απληστία χαρακτηρίζει τον άνθρωπο, όσο πιο αλόγιστη, πρόχειρη, βάνουση και εξαντλητική γίνεται η εκμετάλλευσή του, τόσο και η καταστροφή του γίνεται πιο έντονη και οι συνέπειες για τον άνθρωπο πιο επιβλαβείς. Ο βαθμός, βέβαια, και ο τρόπος αντιμετώπισης του φυσικού περιβάλλοντος εξαρτάται και από το χαρακτήρα και τη φύση του πολιτικού και κοινωνικού καθεστώτος και του τρόπου της παραγωγής.

Από την άλλη μεριά η προστασία του περιβάλλοντος σχετίζεται άμεσα με τους σκοπούς που επιδιώκει κάθε πολιτεία και την ένταση και την ποιότητα της δημοκρατίας που υπάρχει σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή της γης. Απαιτείται αρχικά ο επιστημονικός σχεδιασμός της οικονομίας με την επεξεργασία προστατευτικών για τη φύση προγραμμάτων. Η εγωιστική και μικρόψυχη αντίληψη ότι μόνο η υπάρχουσα γενιά έχει κάθε δικαίωμα πάνω στη φύση και τη ζωή, χωρίς να υπολογίζεται το μέλλον των επερχόμενων γενεών, εγκυμονεί τον κίνδυνο να μετατρέψει τη γη σε τόπο οδύνης και μαρτυρίου. Υδάτινη οικονομία, ανακύκλωση, αναδάσωση είναι μερικά μέτρα σωτήρια που όλοι γνωρίζουν. Επειδή, όμως, τις περισσότερες φορές την ευθύνη για τα παραπάνω μέτρα επωμίζονται οι κεντρικές υπηρεσίες κάθε πολιτείας που από τη φύση τους βρίσκονται μακριά από τα προβλήματα του λαού και η ενεργητικότητά τους εξαντλείται σε εξοργιστικά βραδυκίνητες γραφειοκρατικές διαδικασίες, είναι ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτή γνωρίζει καλύτερα τις εστίες μόλυνσης και ρύπανσης, τους υπεύθυνους της κακοποίησης του περιβάλλοντος, τους εμπρηστές των δασών και τους αδίστακτους οικοπεδοφάγους και καταπατητές της δημόσιας γης. Η τοπική αυτοδιοίκηση, λοιπόν, τα εργατικά σωματεία και οι εξωραϊστικοί σύλλογοι καθώς και άλλοι φορείς μπορούν να παρέμβουν δυναμικά και να βοηθήσουν το κυβερνητικό έργο.

Όλοι γενικά είναι επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουν ότι το πρόβλημα της προστασίας του περιβάλλοντος έχει άμεση σχέση με την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπου, με την υγεία και την ποιότητα της ζωής και ότι το νέφος, η μόλυνση και η ρύπανση δεν κάνουν ούτε κοινωνικές, ούτε οικονομικές και πολιτικές διακρίσεις, αλλά βάζουν στην ίδια μοίρα και βλάπτουν αδιάκριτα όλους τους πολίτες.

[Άρθρο του Ν. Γιαννόπουλου στην ηλεκτρονική έκδοση της πελοποννησιακής εφημερίδας ΠΑΤΡΙΣ – patrisnews.gr, 07-07-2017, με περικοπές]

B. Μη λογοτεχνικό κείμενο: Σχήματα που αλλάζουν συνέχεια

Σε μία κουβέντα που είχα πρόσφατα με έναν φίλο, ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένο αλλά και ενημερωμένο σε θέματα περιβάλλοντος, μου είπε: “Σε πενήντα το πολύ χρόνια θα είναι τόσο ραγδαίες, σχεδόν εφιαλτικές οι εξελίξεις και τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής, ώστε δεν θα έχουν κανένα νόημα οι ιδεολογικοί και κομματικοί διαχωρισμοί σε “προοδευτικούς” και “συντηρητικούς”, αριστερούς και δεξιούς κ.λπ.”. Με αυτό εννοούσε ότι οι αναγκαστικές και ενίοτε πολύ βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών από περιοχές που θα

κινδυνεύουν με εξαφάνιση από τον καινούργιο χάρτη θα παρασύρουν όλες τις διαφορές, οι οποίες τότε θα φαίνονται δευτερεύουσες και πολυτελείς. Και για να φτάσω τη σκέψη του στην κατάληξή της, υποστήριζε πως τότε θα αναγκαστούμε όλοι να ομονοήσουμε και να ενωθούμε απέναντι στις στρατιές των απελπισμένων που θα έλθουν προς τα μέρη μας. Του απάντησα πως θεωρώ ότι τότε ακριβώς θα είναι η ώρα της ιδεολογίας, υπό την έννοια ότι τότε θα πρέπει να σταθούμε όλοι σε ένα ανάστημα που να τιμά τον άνθρωπο.

Κατ' αρχάς οι απελπισμένοι άνθρωποι που θέλουν να ζήσουν είναι νερό, δεν τους σταματάς πετώντας πέτρες στο ποτάμι, θα βρουν την έξοδο προς τα εκεί που υπάρχει ζωή. Όσοι ονειρεύονται φράχτες στα χερσαία σύνορα και διωκτικά σκάφη που θα βουλιάζουν πλοία προσφύγων στη θάλασσα έχουν στο μυαλό τους – πέρα από χαλασμένα κύτταρα – ένα σχέδιο με πολλά επιχειρησιακά κενά. Παράλληλα, η ιστορία της ανθρωπότητας είναι γεμάτη από μετακινήσεις πληθυσμών για διάφορους λόγους – αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει και ουδείς έχει παντρευτεί έναν τόπο για πάντα. Από την άλλη μεριά, μπορεί οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις της αύξησης της στάθμης της θάλασσας αλλά και άλλων καταστροφών να αφήνουν έξω την Ελλάδα, αλλά με τη φύση ποτέ δεν είσαι σίγουρος και μπορεί να είμαστε και εμείς ανάμεσα σε εκείνους που θα πρέπει να φτιάξουν βαλίτσες.

Όλα αυτά, βέβαια, δεν πρόκειται να γίνουν από Παρασκευή σε Δευτέρα. Οι αλλαγές είναι αργές, ωστόσο η ρευστότητα ποτέ δεν διακόπηκε και καθημερινά συντελούνται μεταβολές, τόσο εδαφολογικές όσο και πληθυσμιακές. Ποτέ δεν σταμάτησε τίποτα, η κίνηση είναι διαρκής, τα σχήματα αλλάζουν σαν τη φωτιά στο τζάκι, απλά εμείς είμαστε φτιαγμένα βλέπουμε τον χρόνο στις διαστάσεις της δικής μας ελάχιστης ζωής. Ωστόσο, μελλοντικά στις πόλεις και τα χωριά μας θα κυκλοφορούν άνθρωποι με προγόνους γεννημένους αλλού και όλοι μαζί – εκείνοι και εμείς – θα προσπαθούμε να ζήσουμε και να δημιουργήσουμε σε αυτόν τον τόπο. Ακριβώς σαν τους περισσότερους από εμάς σήμερα, που ούτε πάει το μυαλό μας σε ποιον τόπο μπορεί να γεννήθηκε η ρίζα μας είκοσι και τριάντα γενιές πίσω.

Εκεί και τότε η ιδεολογία θα παίζει πρωταρχικό ρόλο. Και η φιλοσοφία επίσης. Τα μπαζωμένα σύνορα δεν κρατάνε μακριά τους απέξω αλλά φυλακισμένους τους από μέσα. Με όλες τις έννοιες.

[Ο. Ιωάννου, εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, στήλη *ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ, ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΙΩΑΝΝΟΥ*, Κυριακή 15-09-2019 – με μικρές αλλαγές].